



## Teacher views on the behaviors of education supervisor within the investigation process

## Eğitim denetmenlerinin soruşturma s¼recinde g¼stermiř oldukları davranışlara ilişkin ¼ğretmen g¼r¼řleri<sup>1</sup>

G¼ven ¼zdem<sup>2</sup>  
Tahsin Albay<sup>3</sup>  
İbrahim elik<sup>4</sup>

### Abstract

The purpose of this study was to put forward the behaviors of education supervisor in line with the teacher views. With this aim, the answer of the following question was tried to be found. Qualitative research method was used in this study which aimed to put forward the behaviors of education supervisor during the investigation process in line with teacher views. Study group of the study included 45 teachers whose investigations were completed by the education supervisor between the years of 2009-2011 in Giresun province. The data of the study was collected via semi-structure interview method. The most accused teachers among the teachers who evaluated the behaviors of education supervisor before the investigation, during the investigation and throughout the

### Özet

Bu araştırmanın amacı eğitim denetmenlerinin soruşturma s¼recinde g¼stermiř oldukları davranışları ¼ğretmen g¼r¼řleri doğrultusunda ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma y¼ntemi kullanılmıştır. Araştırmanın alışma grubunu Giresun İlinde 2009-2011 yılları arasında eğitim denetmenleri tarafından soruşturması tamamlanan 45 ¼ğretmen oluşurmaktadır. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış g¼r¼řme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Soruşturma ¼ncesinde, soruşturma sırasında ve soruşturmanın genelinde denetmenlerin sergilemiş oldukları davranışları değerlendiren ¼ğretmenler arasında, en çok suçlanan ¼ğretmenler m¼fettiřlerin olumsuz davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Araştırmada olumsuz davranışların belirtilme

<sup>1</sup>Bu alışma Mersin ¼niversitesi Eğitim Fak¼ltesi- TEM-SEN (22-24 Haziran 2011). Mersin: III. Eğitim Denetimi Kongresinde yazarlar tarafından sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

<sup>2</sup>Yrd. Do. Dr. Giresun ¼niversitesi Eğitim Fak¼ltesi Eğitim Bilimleri B¼l¼m¼, [guvenozdem@gmail.com](mailto:guvenozdem@gmail.com)

<sup>3</sup>İl Eğitim Denetmenleri Başkanı, Artvin Millî Eğitim M¼d¼rl¼đ¼, [albay@gmail.com](mailto:albay@gmail.com)

<sup>4</sup> M¼d¼rl¼đ¼ İl Eğitim Denetmeni, İstanbul Millî Eğitim, [ibrahimcelik08@yahoo.com](mailto:ibrahimcelik08@yahoo.com)

investigation stated that the inspectors displayed negative behavior. When the behaviors of the supervisor were evaluated within the investigation in line with the views of accused teachers, the statements of the teachers according to the frequency of negative behavior display were as follows: supervisor did not introduce themselves before starting to the investigation. They did not explain the reason of being called to the investigation. They did not stick to the appointment that they gave for the investigation. They made prompting, suggestion, warning and reconciliation about the subject. They were busy with something else when they consulted to the knowledge of the teachers.

sıklığı sırasına göre öğretmenler en çok; denetmenlerin sorgulamaya başlamadan önce kendilerini tanıtmadıklarını, soruşturmaya çağırılma nedeni ile ilgili açıklama yapmadıklarını, denetmenlerin soruşturma için verdikleri randevuya uymadıklarını, konu ile ilgili tavsiye, telkin, yönlendirme, ikaz veya uzlaştırma çabasına girdiklerini, öğretmenlerin bilgisine başvurdukları sırada başka bir konuyla ilgilendiklerini belirtmişlerdir.

**Anahtar Sözcükler:** Eğitim denetmenleri, soruşturma, denetim.

**Keywords:** Education supervisor, investigation, supervision.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

## Giriş

Örgüt; önceden belirlenmiş amaçların başarılması için insan gruplarından oluşturulmuş, toplumsal birimlerdir (Polatoğlu, 2003). Genel anlamda ise örgüt sosyal açıdan, ortak amaç için en az iki insanın işbirliği yapma ilişkisiyle ortaya çıkan bir oluşum; ekonomik açıdan, amaçları gerçekleştirme düzeyini etkin ve verimli şekilde sonuçlandırmaya çalışan bir yapı; sosyolojik açıdan ikili ilişkilerden oluşan kültürel bir toplum; politik açıdan niyet ve amaçları gerçekleştirmek için bir araç veya güçbirliği ilişkisi; sistem görüşü açısından, ilişkili parçalar içeren amaçlı bir bütün; sinerji açıdan kişinin tek başına yapacağından daha fazlasını yapmasını mümkün kılan bir etkileşim alanı; yönetim açısından ise yönetimin bir fonksiyonu veya bu fonksiyonun bir sonucu olarak tanımlanmaktadır (Sezer, 2006).

Örgütler toplumsal ihtiyaçlardan ortaya çıkarlar ve ihtiyaçları giderdikleri sürece varlıklarını sürdürürler. Eğitim örgütleri de toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadırlar. Örgütler çalışanlarının ulaşabilecek hedefleri saptayabilmek ve belirleyebilmek için amaçlarını açık bir şekilde ifade etmelidirler (Terzi, 1996).

Örgütlerin belirlenen amaçlar doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmek için yapılan çalışmalarının sürekli gözden geçirilmesi gerekmektedir. Başka bir anlatımla örgüt; etkililiğini düşürmemek için örgütsel etkililiğinin düzeyini sürekli görmek zorundadır. Örgütte etkililiğin

düzenini saptamak değerlendirme süreciyle olanaklıdır. Etkililiğini sürekli izleme sorumluluğunu savsaklayan bir örgüt, etkililiğini nasıl, ne zaman, neden yitirdiğinin farkına varamaz; kendini yok olmanın tehlikelerinden koruyamaz. Varlığını devam ettirmek isteyen bir örgüt etkin çalışan bir değerlendirme sistemi kurmak ve sürdürmek zorundadır (Başaran, 1985). Örgütler var oluş nedeni olan amacını gerçekleştirme derecesini sürekli olarak bilmek ve izlemek durumundadır. Bu da, örgütün girdilerinin, sürecin ve çıktılarının planlı ve programlı olarak, sürekli bir biçimde kontrol edilmesi ve değerlendirmesi ile olanaklıdır (Aydın, 1993). Yönetim süreci olarak değerlendirme denildiği zaman akla denetim etkinlikleri gelmektedir.

Denetim işlevi, yönetim sürecinin en son aşamasını oluşturmaktadır. Denetim işlevi ile örgütün planlama aşamasında belirlediği amaçlara ve hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı ve alınan kararların ne düzeyde başarıya ulaştığı ortaya konulur (Bolat, Seymen ve Erdem, 2008). Denetleme planlamayla başlayan örgütlenme, eşgüdümleme, iletişimle süren ve bir bütünlük içinde sorun çözmeyi amaçlayan yönetim sürecinin bir uzantısıdır (Başaran, 1989). Eğitim sistemi içerisinde denetim; istenilen ve gereksinim duyulan yer ve zamanda sağlanan, eğitimin her düzeyinde uygulanabilecek bir mesleki rehberlik ve yardımdır (Hicks, 1960; akt: Aydın, 2007). Alanyazında eğitim denetimini bir liderlik işlevi olarak da açıklayan uzmanlar da bulunmaktadır. Mosher ve Purpel “denetimin görevini öğretmenlere nasıl öğretmeleri gerektiğini öğretmek; eğitimin program, öğretim ve diğer alanların yeniden formüle edinmesinde mesleki liderlik sağlamak” olarak açıklamaktadır (Wiles ve Bondi, 1996; akt: Aydın, 2005, 5). Altınbaş’a (1980, 3) göre ise denetim, öğretim alanında yapılan bilimsel çalışmalarının sonuçlarının eğitim kurumlarına yansımaya ve programların geliştirilmesine olanak sağlamak, kurumların çalışmalarının uygunluğunu incelemek ve değerlendirmektir.

Millî Eğitim Bakanlığı kendi birimlerinin yasayla belirlenen amaçları ve görevleri yerine getirme düzeyini belirlemek, birimlerin etkililiklerini artırmak, geliştirmek ve bu amaçlardan sapma varsa gerekli tedbirleri almak için; 14.09.2011 tarih ve 28054 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile Merkez teşkilatında Bakana bağlı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı, illerde de Millî Eğitim Müdürlüklerine bağlı İl Eğitim Denetmenleri Başkanlığı örgütünü kurmuştur.

Bakanlık merkez teşkilatında bulunan Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulunun görevleri, 12.02.1993 tarih ve 21501 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğünde belirlenmiştir. Teftiş kurulunun görevleri arasında, Bakanlık teşkilatının, bağlı ve ilgili kuruluşlarının her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek bulunmaktadır. Yine, 03.10.1993 tarih ve 21717 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde bakanlık müfettişlerinin görevleri, Millî Eğitim

Bakanlığına bağlı tüm okul ve kurumlarda, inceleme – araştırma, rehberlik, teftiş, soruşturma olarak sıralanmıştır.

“Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” (Resmî Gazete, 14.09.2011 tarih ve 28054 sayısı) ile merkez teşkilatında Bakana bağlı kurulan Rehberlik ve Denetim Başkanlığının görevleri arasında “Bakanlık teşkilatı ile Bakanlığın denetimi altındaki her türlü kuruluşun faaliyet ve işlemlerine ilişkin olarak, usûlsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran bir anlayışla, Bakanlığın görev ve yetkileri çerçevesinde ve Bakanlık teşkilatı ile personelinin idarî, malî ve hukukî işlemleri hakkında denetim, inceleme ve soruşturma yapmak” bulunmaktadır.

14.09.2011 tarih ve 28054 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile İlköğretim Müfettişlerinin unvanları il eğitim denetmeni olarak değiştirilmiştir. Yasa ile il eğitim denetmenleri ve denetmen yardımcılarının, ildeki her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmesine olanak sağlanmıştır.

İl Millî Eğitim müdürü dışındaki ildeki bütün yönetici ve personelin soruşturmalarını yapma yetkisi olan eğitim müfettişleri yasa yayınlanmadan önce bu kurumların denetimini yapamıyordu. Son düzenleme ile bu kurumların denetimi il eğitim denetmenlerine bırakılmıştır. Ayrıca daha önce görev alanında yer almayan ortaöğretim kurumlarının da teftişi de il eğitim denetmenlerinin görev alanına dâhil edilmiştir. İl eğitim denetmen ve denetmen yardımcısı, artık ildeki her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütebilecekler. Bununla birlikte yönetmelik değişikliği yapılmadığı için 13.08.1999 tarih ve 23785 sayılı Resmî Gazete ‘de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde belirtilen görevler eğitim denetmenlerinin görev alanlarını oluşturmaktadır. Bunlar ise adı geçen yönetmelikte rehberlik ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturma ve araştırma olarak belirlenmiştir.

Aynı yönetmelikte müfettişlerin soruşturma ile ilgili yapacağı görevler ise aşağıda sıralanmıştır (m.43):

1. İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre, valilikçe verilecek soruşturma emirleri gereğince resmî ve özel okul ile kurumlarda görevli öğretmen, yönetici ve diğer personel hakkında soruşturma yapmak,

2. İnceleme ve soruşturmaya yönelik çalışmalarında kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışma yapmak,

3. Verilen soruşturmaya zamanında başlamak ve kısa süre içinde tamamlayarak önerilerini fezleke veya rapora bağlayıp başkanlığa sunmak,

4. Bir olayın soruşturmasını yaptıkları sırada, aynı konuda başka soruşturmacı veya soruşturmacıların görevlendirilmesi durumunda; soruşturmanın birleştirilmesi için durumu bir yazı ile başkanlığa bildirmek,

5. Başlanılan bir soruşturmayı çeşitli nedenlerle tamamlayamama durumunda, gerekçesini yazılı olarak başkanlığa bildirmek,

6. Gerekli görülen defter, evrak, belge ve bilgileri, ilgili dairelerden istemek, incelemek sübut delil teşkil edenlerin asıllarını, diğer belgelerin örneklerini almak; asılları alınan belgelerin yerine mühür ve imzası ile onaylı birer örneğini dosyasında saklamak üzere ilgili daireye vermek,

7. Soruşturma alanına giren ilgililerin koruma ve sorumluluğu altındaki gizlilik dereceli de olsa her türlü evrak ve defterleri, para ve para hükmündeki senet, demirbaş eşya, ambar ve depolar ile kasa ve vezneyi görmek, incelemek, saymak ve gerekirse mühürlemek,

8. Soruşturmalarda, muhbir, şikâyetçi, sanık ve tanıkların celbi ve dinlenmesi gibi soruşturmanın gerektirdiği her türlü işlemlerin yerine getirilmesinde ilgili mevzuat hükümlerine göre hareket etmek,

9. Görev alanı ile ilgili aldıkları şikâyet ve ihbar üzerine veya bizzat görmeleri durumunda, gecikmesinde zarar umulan ve delillerin kaybına meydan verebilecek hallerde delilleri toplayarak, olaya el koymak ve soruşturma emri istemek,

10. Düzenledikleri teftiş, inceleme ve soruşturma raporlarının birer örneğini özel dosyalarında saklamak,

11. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamına girmeyen konularda Başkanlıkça, millî eğitim müdürlüğü aracılığı ile Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak.

Eğitim sisteminde Bakanlık ve eğitim denetmenlerinin görevleri mevzuatta belirttiği gibi; inceleme-araştırma, kurum ve ders teftişi, rehberlik-mesleki yardım ve yetiştirme, soruşturma olmak üzere dört alanda toplandığı görülmektedir (Taymaz, 2005). Gerek alanyazında, gerekse mevzuatta eğitim denetmenlerinin görevleri arasında değerlendirme, liderlik, eğiticilik, araştırmacı, rehberlikle birlikte disiplin yönünden inceleme ve soruşturma yapma görevinin de yer aldığı görülmektedir Bu bağlamda eğitim denetmenlerinin soruşturma alanında da görev ve rolleri olduğu söylenebilir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili olarak hazırlık ve disiplin soruşturması olmak üzere iki tür soruşturma yapılmaktadır. Eğitim denetmenlerinin yaptıkları hazırlık soruşturması 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı “Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanması hakkında”

kanun ile kaldırılmış, hazırlık soruşturması yetkisi görevli Cumhuriyet Başsavcılığına devredilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, İnceleme ve Soruşturma Rehberi, 2006, 84).

Soruşturma; yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ve bir sorunu açıklığa kavuşturmak amacıyla bir idari veya adli makamın yönettiği, ilgililerden ve tanıklardan bilgi toplama, konuyu inceleme sürecini açıklamaktadır (Sökmen, 2009, 3). Taymaz'a göre (2005) ise soruşturma bir kurumda çalışan personelin kusurlu davranışlarının yönetim ve işbirliği açısından incelenmesidir.

Soruşturma, suç konusu olayı incelemek, muhbir ve şikâyetçilerin ihbar ve iddialarının gerçekliğini doğrulamak, olayla ilgili tüm delilleri temin etmek, gerekiyorsa bilirkişi görevlendirmesi yaptırmak ve suçlanan kişinin savunmasını almak suretiyle yapılır. Soruşturma, soruşturmaya yetkili makamların görevlendireceği bir soruşturmacı veya kurumların kuruluş ve teşkilât yasalarına göre soruşturma yapmakla görevli müfettişlerce yürütülür (Pınar, 2003, 721).

Disiplin soruşturması, bir memurun suç islediğine dair iddianın bulunması durumunda, bu suçun sabit olup olmadığının ortaya çıkarılması amacıyla usulüne uygun olarak idarece yapılan işlemlerdir. Disiplin soruşturması, suçun memur tarafından islendiğinin bir şekilde anlaşılması veya idare tarafından konulmuş bir kuralın memur tarafından ihlâl edilmesi sonucu yapılabilir (Şahin, 1986, 40-41). Disiplin soruşturması; kamu hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülmesine engel olan, uyulması gereken hususların dışına çıkan ve yasaklanmış olan fiil ve hallerin incelenip soruşturulmasıdır (MEB Teftiş Kurulu, 2006, 112).

Soruşturma rolü içerisinde müfettişten beklenen temel davranışlar; soruşturmaya başlamak için makamdan onay alma işlemlerini yürütebilme, başka kurumlardan olaya ya da suça karışanları tespit edebilme ve soruşturmalarını yapabilme, şikâyetçi, tanık ve sanıkların ifadelerini alabilme, suç sayılan eylemin hangi yasa kapsamına girdiğini belirleyebilme, soruşturma belgelerini düzenleme ve soruşturma raporunu yazmadır (Atay, 1995).

Müfettişler, soruşturma sürecinde inceleme yapılan memurun ifadesini alır, yetkileri dâhilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplar, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili makama sunar. Raporda soruşturma açılıp açılmaması konusunda müfettişler kanaat belirtirler. Bununla birlikte müfettişlerin soruşturmalarda izlenecek yol ve uygulanacak yönteme ilişkin bir düzenleme ve soruşturma rapor ve dosyaları hazırlanırken uyulacak kural, usul ve esasları kapsamlı bir şekilde açıklayan yasal bir mevzuat bulunmamaktadır (Aslan, 2001; MEB, 2006; Pınar, 2003). Alanyazın incelendiğinde soruşturma sürecinde müfettişlerin dikkat etmesi gereken hususlar aşağıda sıralanmıştır (MEB, 2006; MEB, 1998; Taymaz, 2005; Ünal, 2006):

Soruşturmaya varsa muhbir veya şikâyetçiden, yoksa tanıklardan başlanmalıdır. Şüpheli/sanık ifadelerinin ise sona bırakılması usulden olup sanık ifadelerinin yeni tanık ifadelerini gerektirmesi

durumunda, konuyu aydınlatıcı nitelikteki bu tür ifadelerin alınmasından sonra gerekirse yeniden sanık ifadesine başvurulmalıdır. İşlem konularının büyüklük ve küçüklüğü, zaman, kişi faktörleri, adli yönünün bulunup bulunmadığı göz önünde bulundurularak, ifadeler, yerine göre yazılı veya ifade zaptı şeklinde alınmalıdır. Her iki halde de ifadelerine başvuru kişilere karşı olumlu davranmak, yorgun, tutarsız, sinirli ve özellikle yanlı izlenimi uyandırabilecek davranışlardan kaçınmak gerekli ve zorunludur.

Şikâyetçi veya muhbirlerin ifadelerini almak için aşağıdaki sıralama takip edilebilir (Taymaz, 2002, 319–220; MEB, Teftiş Kurulu, 2006, 115–116; Ünal, 2006, 214–216):

a. Şikâyetçi veya muhbir bir bakanlıkta görevli ise bağlı bulunduğu daire âmirine; vilâyet memurlarındansa vali veya kaymakama; kamu görevlisi değilse dilekçede verilen adrese çağrı yazısı gönderilir. İfadenin alınacağı, yer, gün ve saati bildiren bu çağrı plânlanan ifade tarihine göre en az üç gün önceden ifadesine başvurulacak sahsın eline geçecek şekilde gönderilmelidir.

b. Şikâyetçi veya muhbir Milli Eğitim Bakanlığı personeli ise âmirine bilgi verilerek doğrudan çağrılabilir.

c. Şikâyetçi veya muhbire; öncelikle sözlü olarak, adı soyadı, doğum yeri ve tarihi, görevi, oturma adresi, dilekçenin ve imzanın kendine ait olup olmadığı, şikâyet veya ihbarın kimlere karşı olduğu ve neleri kapsadığı, iddiaların hangi delillerle kanıtlanacağını, tanıkların olup olmadığı ve dilekçedeki şikâyet veya ihbara eklemek istediği herhangi bir hususun olup olmadığı sorulur.

d. Dilekçede isim ve imza bulunmasına rağmen çağrılan kişi dilekçenin ve imzanın kendisine ait olmadığı beyanında bulunabilir. Bu durumda, iddialar arasında kamu yararını ilgilendiren bir durum söz konusu ise soruşturma sürdürülür. Aksi halde, durum, görevlendirmeyi yapan makama bildirilir ve alınacak emre göre hareket edilir.

e. Dilekçenin sahibine ait olması durumunda, c. maddesindeki sorulara verilen cevaplar ifade tutanağına yazılır.

f. İfade alma Yazılanları okudu. Yazılanların söylediklerinin aynısı olduğunu beyan etmesi üzerine ifade tutanağı birlikte imzalandı şeklinde bir cümleyle bitirilir. Cümlenin bittiği yere tarih atılır. Şikâyetçi veya muhbir olarak ifadesi alınan kişi ve soruşturmacı olarak soruşturmayı yapan kişi imzalar.

Soruşturma çalışmaları sırasında, sırasıyla şikâyetçi, muhbir, tanık ve şüphelilerin/sanıkların ifadeleri tek tek alınmalıdır. İfadeleri alınmak için kişilere verilen randevuların çakışmamasına özen gösterilmelidir. İfade alınan ortamının sakinliği, güvenliği ve dışarıdan dinlenilebilir olmaması mümkün olabildiği ölçüde müfettiş tarafından sağlanmalıdır. Müfettiş bu kişilerin birbirleri ile yüzleştirilmelerini, belli bir konu karşısında kasıtlı olarak ortak tavır almalarını ya da aynı ifadeyi vermelerini sağlayacak koşulların oluşmasını önlemelidir (MEB, 2006, 78). İnceleme ve

soruşturmalarda şikayetçi, muhbir, tanıklar ve sanık ifadeleri ayrı ayrı alınır, aynı anda iki veya fazlasının ifadesi alınmaz, bir araya gelmeleri önlenir, yüzleştirilmezler (Taymaz, 2005, 246).

Tanıkların ifadesi alınırken; tanıkların kimlik tespiti yapıldıktan sonra konuyla ilgili sorular kendisine yöneltilir. Verdiği cevaplar ifade tutanağına usulüne uygun olarak yazılır. Yazılanların söylediklerinin aynı olduğu hususu da belirtilip ifade tutanağı imzalanır. Olayın aydınlatılabilmesi için yeteri kadar tanığın ifadesine başvurulur. Şikâyetçi ve sanığın dinlenmesini istedikleri tanıkların çok olması ve tamamının dinlenememesi halinde bu durumun nedeni raporda açıklanır (Yıldırım, Çiftçi, Türkmen ve Çalışkan, 2003, 323).

Sanığın ifadesi alınırken; suçlanan kişiden, hakkındaki iddialara ilişkin sorular madde madde sorularak cevaplaması istenir. İsnat edilen suç hakkında açıklama yapmamaya hakkı olduğu söylenir. Cevaplama esnasında kişiye müdahale edilmez. Söyleyeceklerinin tamamının bitmesi beklenir ve kullandığı yanlış kelime cümleler düzeltilmeden aynen ifade tutanağına yazılır. Cevaplanmayan soru kalması durumunda hatırlatılır. Başka eklemek istediği bir hususun olup olmadığı sorulur ve bu durum ifade tutanağına yazılır (MEB Teftiş Kurulu, 2003, 116).

İlgililere yöneltilen sözlü veya yazılı sorular, açık ve anlaşılır olmalı, farklı yorumlanmamalıdır. Özellikle ifade zaptı yapılırken, müfettişçe bilinen soruşturmanın aldığı durumla ilgili olmasa bile, ifade verenin titizlik gösterdiği görüşlerine veya cümlelerine aynen yer verilmelidir. Tersine bir davranışın, ifade verenlerin soruşturmanın objektifliği, görevlilerin yansızlığı konusundaki inanç ve güvenini sarsabileceği unutulmamalıdır (MEB, 2006, 78). İfadeler alınırken suç ile ilgili iddiaların madde madde sorularak cevaplanması istenir, ifade veren kişiye müdahale edilmez, kullandığı kelimeler ve ifadeler yanlış da olsa aynen yazılır, söyleyeceklerinin tamamının bitirilmesine imkan verilir (Taymaz, 2005, 246).

Soruşturmalar sırasında, muhatap olunan elemanların görülen hatalarını düzeltmeleri yolunda tavsiye, telkin, açıklama ve ikazlarda bulunulmamalı, meslek açısından uygunsuz hareketlerin düzeltilmesi amacıyla da olsa tartışmaya girilmemeli, bu tür davranışların şikayetçi ve sanıklara itiraz hakkı verebileceği unutulmamalıdır. Bir müfettişin en son yapacağı şey de, hakkında soruşturma yaptığı kişiyle tartışmak olmalıdır (MEB, 2006, 79; Ünal, 2006, 208).

Müfettişler soruşturma sürecinde, sanığı itirafa zorlamak amacıyla yanlış olaylar söylemekten, bazı tanıkların o yolda bilgi verdiklerini ifade ederek yanlış beyan ve telkinde bulunmaktan kesinlikle kaçınmalı, sanığın aleyhindekiler kadar lehindeki kanıtların da toplanmasına önem verilmelidir (MEB, 2006, 79).

Zanlıya acıyarak ya da işin kolay yapılmasını sağlamak amacıyla sanığın suçsuzluğunu gösteren veya suçunu hafifletici nitelikte bulunan belgelerin neler olduğunu söyleyerek, bunları ifadesine eklemesi şeklindeki bir tavsiye son derece hatalı ve müfettişin soruşturmacı kimliği ile



bağdaşmayan bir davranış niteliğindedir. Objektifliği ihlal eden bu tür tutumlardan müfettişler kaçınılmalı, şayet böyle belgeler varsa soruşturmacı tarafından temin edilip dosyasına konulmalı, toplanan her belge mutlaka değerlendirilmelidir (MEB, 2006, 79).

Soruşturmaya muhatap olan kişi veya kişilerin toplumdaki mevki ve sıfatları bakımından ifadelerinin alınacağı yerin seçimi de önemli olup bu konuda ilgiliye seçenek sunmak, fikrini almak doğru bir yaklaşımdır (MEB, 2006, 80). Soruşturma için kuruma gidildiğinde, kurum amiri ziyaret edilmeli, ayrıntısına girmeden, kurumda soruşturma yürütüleceği belirtilerek çalışma için bir odanın ayrılması istenmelidir (Ünal, 2006, 2008).

Soruşturma sırasında, kurumun içinde bulunduğu şartlarla sorumlu görülen kişilerin psikolojik durumları dikkate alınmalı, soruşturma yapılan kurumda işleyişin bozulmasına yol açabilecek davranışlardan kaçınılmalıdır. İşlem konusu olayın, okulun dışına taşması halinde şehir veya kasabada birbirine karşı gurupların oluşabileceği ve bazı tepkilerin doğabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (MEB, 2006, 80).

Müfettişlerin, önyargı ve baskıdan uzak bir şekilde çalışabilmesi için, çalışmalarının hiçbir aşamasında, soruşturma süreci ve gelişmelerle ilgili kanaatini, soruşturma emrini veren yetkililer dahil kimseye açıklamamalı, soruşturma amacıyla gidecekleri yer ve yapacakları iş konusunda hiç kimseye konuşmamalıdır. Bunun açıklanması, daha soruşturma raporu yazılmadan sonuçlarının konuşularak dedikodu yapılmasına, hakkında soruşturma yapılan kişinin, tanıdıkları vasıtasıyla soruşturmacıya baskı yapmaya çalışmasına, meslektaş ya da amirlerin soruşturma sürecine müdahil olmalarına yol açabilir (Ünal, 2006, 208). Soruşturmacı, çalışmalarının hiçbir aşamasında, hatta hiç bir zaman işlem ve gelişmelerle ilgili kanaatini, görüştüğü yetkililer dahil kimseye açıklamamalıdır (MEB, 2006, 77). İnceleme ve soruşturmalarda gizlilik ilkesine uyulur. Çalışmaların bütün aşamalarının gizli yürütülmesi, başkasına söylenmemesi ve yayılmaması gerekir. Yapılan işlem ve gelişmelerle ilgili kanaatlerini yetkililer dahil kimseye açıklanmaz (Taymaz, 2005, 243).

İddiaların gerçek durumunu ortaya çıkarmak üzere görevli bulunan soruşturmada; görevin kanuni sorumluluklarının bilinci ile hareket edildiği, gerek konuşmalar ve gerekse tutum ve davranışlar ile ifade verene hissettirilecek şekilde davranılmalıdır (MEB, 1988, 369).

Önemsiz gibi görülen bir söz, takınılan tavır ve yapılan bir hareketin soruşturmacıya duyulması gereken güveni sarsabileceği, bu durumun gerçeği ortaya çıkarmada zorluklara, zorlanmalara hatta bazı hoş olmayan sonuçların doğmasına yol açabileceği unutulmamalıdır. İlgililere sorulacak soruları çok iyi değerlendirilip, kullanılacak kelimelerin yerinde seçilmesi, açık ve anlaşılır olmasına özen gösterilmelidir (MEB, 1988, 369).

Soruşturma sırasında, herkese karşı, görevin gerektirdiği ölçüler içinde ciddi, dikkatli ve anlayışlı davranmalıdır. Tam bir tarafsızlık ve iyi niyet uyandıracak şekilde hareket edilmelidir. İfade

vereni itimatlılığa düşürecek durumlardan sakınılmalıdır. Kanaat kesinlikle belirtilmemelidir. Görülen hataların düzeltilmesine kalkışmanın; tavsiye telkin ve gereksiz açıklama, ikazlarda bulunmanın; meslek açısından uygunsuz hareketlerin düzeltilmesi amacıyla dahi olsa tartışmaya girmenin; şikayetçi ve itham edilenin de itiraz hakkını yaratabileceği hatırdan çıkarılmamalıdır. Kimsenin yanlış sonuçlar çıkaracak, boş ümitlere kapılmasına yol açacak davranışlardan sakınılmalıdır (MEB, 1988, 370).

İtham edilenler dinlenirken, kendilerine iddiaların madde madde sorulması ve cevaplandırması istenmelidir. İfade veren kişiye müdahale edilmemeli, söyleyeceklerinin tamamen belirtilmesine fırsat verilmelidir. İfade sahibinin gösterdiği tanıklar dinlenmeli, kanıtlarda toplanmalıdır (MEB, 1988, 370).

Soruşturmacı soruşturma sürecinde hakkında ceza kesinleşene kadar herkesin suçsuz olarak görülmesi gerektiğini bilip öyle davranmalıdır. Bu durum soruşturmacının diğer rolleriyle rol çatışmasına girmesini engeller (Başar, 1998, 66).

Alanyazın incelendiğinde eğitim denetmenlerinin soruşturma görevi ve rolü ile ilgili pek çok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Başar (1993, 118-147) tarafından yapılan denetçi seçme ve yetiştirmeyle ilgili bir araştırmada eğitim deneticilerinin yeterlik alanları olarak ders denetimi, kurum denetimi, araştırma ve soruşturma olarak belirlenmiş, soruşturma yeterlikleri de kendi içerisinde "Soruşturmanın amaçlarını bilip değerlendirebilme, soruşturma amaçlarını planlayabilme, hazırlık çalışmalarını yapabilme, koruma önlemlerini uygulayabilme, konuyla ilgili delilleri toplayabilme, toplanan delilleri değerlendirebilme, suç olup olmadığını kararlaştırabilme, suç varsa uygun cezayı veya soruşturmanın açılmasını önerebilme, idari soruşturma dosyası hazırlayabilme, adli soruşturma dosyası hazırlayabilme" şeklinde on yeterlik alanı olarak belirlenmiştir. Aynı araştırmada deneticilerde en çok bulunması istenen yeterliğin soruşturma yeterliği olduğu bulunmuştur.

Aydın (1993, 165) tarafından 1982 yılında yapılan ilköğretim müfettişlerine yönelik bir araştırmada, 222 sayılı yasada yer alan Teftiş Denetleme, Mesleki Yardım ve İşbaşında Yetiştirme, İnceleme ve Soruşturma görev alanlarını, en çok zaman alandan en az zaman alana doğru sıralayınız sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmada teftiş ve denetimin en çok zaman alan görev alanı olduğunu, zaman almada ikinci sırayı soruşturmanın aldığı müfettişler tarafından ortaya konulmuştur. Yine aynı araştırmada görev alanlarındaki yeterliklerine ilişkin algılarını saptamayı amaçlayan soruya verilen yanıtlarda, denetmenlerin kendilerini "soruşturma" görev alanında yeterli görmedikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Yıldırım ve Koçak (2007) tarafından yapılan "Eğitim Denetiminde İlköğretim Müfettişleri Yetiştirilmesi ve Sorunları" araştırmasında, Teftiş kategorisinde, almak istedikleri derslerin başında "Soruşturmalarda İlke, Yöntem ve Teknikler; Adli ve İdare Soruşturmalarında Görev, Yetki ve

Sorumluluklar ile İlgili Mevzuat” dersi gelmektedir. Müfettişlerin almak istedikleri bu dersi birinci sırada göstermeleri, bu alanının uygulamadaki önemini ortaya koyması ve bu alanda müfettişlerin duydukları eğitim ihtiyaçlarını belirlemesi açısından oldukça önemlidir.

Atay (1995, 131-142) tarafından yapılan “İlköğretim Müfettişlerinin Göstermesi Gereken ve Göstermekte Olduğu Yeterlik Alanlarının Değerlendirilmesi” konulu araştırmada: yöneticilik, liderlik, rehberlik, öğreticilik, araştırma uzmanlığı ve sorgu hakimliği yeterlik alanlarından müfettişlerin en az göstermesi gereken yeterlik alanlarının sorgu hakimliği olduğu halde uygulamada bu alanın en fazla gösterilen yeterlik alanı olarak belirlendiği ortaya konulmuştur.

Bu sonuca benzer bir araştırma sonucuda Bilir (1992, 251-284) tarafından yapılan araştırmada ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda Türk Millî Eğitim teftiş alt sisteminin kontrol ve soruşturma ağırlıklı olduğu vurgulanmıştır.

Kepenekçi (1995, 143) müfettişlerle yapılan mesleki toplantılarda müfettişlerin asıl görevlerinin eğitim-öğretim çalışmalarına yardımcı olmak olduğu, onların üzerinden soruşturma işleminin alınması gerektiği ve soruşturma ile ilgili ayrı bir birimin kurulması gerektiğini belirtmektedir. Karagözoğlu (1977, 10) ilköğretimde teftiş uygulamaları adlı çalışmasında ilköğretim müfettişleri adlı çalışmasında müfettişler, müfettişlik görevinin en sıkıntılı ve yıpratıcı faaliyetinin soruşturma işleri olduğunu belirtmişlerdir.

Beyhan’ın (2008) yapmış olduğu “İlköğretim Müfettişlerinin Disiplin Soruşturması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar” konulu araştırmada; Yanlış adres beyanları ve ulaşımdaki zorluklar soruşturmalarda bilgi ve belge toplamayı zorlaştırdığı, sanığın lehine ve aleyhine olan tüm kanıtların ise yeterince değerlendirildiği ortaya konulmuştur.

Altındağ’ın (2007) yapmış olduğu “İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Değerlendirme ve Soruşturma Rollerini Hakkında Ankara İli Öğretmen ve Müfettişlerinin Görüşleri” konulu araştırmada ise öğretmenler, müfettişlerin soruşturma için okula geldiklerinde kesinlikle bir gerilim havası oluştuğunu belirtmişlerdir. Araştırmada müfettişlerin soruşturmalarda savcı ve yargıç davranışı sergilemelerinin öğretmenlerin mesleki yardım istemesini güçleştirdiği saptanmıştır.

Özmen ve Şahin’in (2010) “İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar” konulu araştırmasında, İlköğretim müfettişlerinin soruşturmaların yürütülmesi aşamasında karşılaştıkları sorunlar içerisinde “Görev alanlarının genişliği ve iş yükünün fazlalığından dolayı soruşturmalara yeterli zamanın ayrılamaması” birinci sorun olarak müfettişlerin yarısından çoğu tarafından ortaya konulmuştur.

Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde eğitim denetmenlerinin soruşturma rol ve görevleriyle ilgili pek çok araştırmanın okul yöneticileri ve denetmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya konulduğu görülmektedir. Bununla birlikte alanyazında eğitim denetmenlerinin soruşturma

sürecini öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendiren sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Bu araştırmanın amacı eğitim denetmenlerinin soruşturma sürecinde göstermiş oldukları davranışları öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Eğitim denetmenlerin soruşturma süreci öncesi, soruşturma sırasında ve soruşturma sürecinin genelinde sergilemiş oldukları davranışlar; tanık öğretmenlerin, suçlanan öğretmenlerin ve şikâyetçi öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda nasıldır?

### Yöntem

Eğitim denetmenlerinin soruşturma sürecinde göstermiş oldukları davranışları öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 39).

Nitel araştırmaların amacı araştırma nesnesine bütüncül ve derinlemesine bakmak, onu karmaşıklık içinde incelemek ve bağlamı içinde anlamaktır. Nitel araştırmalar, bağlama ve sürece, yaşanan deneyime ve yerel olana duyarlıdır (Punch, 2005, 183-228). Nitel araştırmalarda elde edilen veriler genelleme yapmak için kullanılmaz, sadece var olan olguyu ortaya çıkarmak için kullanılır. Bu bağlamda nitel araştırmalar, araştırma öznelerinin bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya koyma, sorunları araştırma öznelerinin gözleriyle görme olanağı sağlar (Kuş, 2003).

Araştırmanın çalışma grubunu Giresun İlinde 2009-2011 yılları arasında eğitim denetmenleri tarafından soruşturması tamamlanan ilköğretim okullarında 2010-2011 eğitim öğretim yılında görevli 45 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştiren görüşmelerdir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Araştırmanın veri toplama aracı olarak hazırlanan görüşme formları alanyazın taranarak hazırlanmıştır. Görüşme formları için sorular hazırlandıktan sonra uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü olarak üç öğretim üyesi, iki teftiş kurulu başkanı ve beş denetmenden görüş alınmıştır. Görüşme formları üç ana başlıktan oluşan sorulardan oluşmaktadır. Bu başlıklar soruşturma öncesi, soruşturma sırası ve soruşturma geneliyle ilgili müfettişlerin öğretmenlere yönelik davranışlarını içeren 20 sorudan oluşmaktadır.

Araştırmada soruşturma sürecini tamamlayan 15 tanık öğretmen, 15 suçlanan öğretmen ve 15 şikâyetçi öğretmen olmak üzere toplam 45 öğretmenle görüşülmüştür. Her bir görüşme ortalama bir saat sürmüştür. Görüşmeler 01.03.-31.03.2011 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Görüşmecilerle yapılan görüşmeler önce ses kayıt cihazına kaydedilmiş, daha sonra görüşmeler ses kayıt cihazından dinlenerek yazılı ortama aktarılmıştır.

Nitel araştırmalarda, elde edilen veri toplama sonuçlarının bir araştırmacı dışında başka bir araştırmacı tarafından da teyit edilmesi iç güvenilirlik için önem taşımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak için araştırma sonunda elde edilen görüşmelerin ses kayıt cihazından yazılı ortama aktarma işlemini her bir araştırmacı ayrı ayrı yapmıştır. Her bir araştırmacının yapmış olduğu kayıtlar incelendiğinde üç araştırmacının kayıtları arasında tutarlık bulunmuştur. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü uygulanmıştır. Güvenirlik=[Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] X 100 formülü sonucu yapılan işlemlerde kodlayıcılar arası güvenilirlik yüzdesi % 91 olarak hesaplanmıştır.

Görüşmelerin yazılı metne dönüştürülmesi sonucu elde edilen verilerin görüşmecilerin kendi söyledikleriyle tutarlı olup olmadığının katılımcılara gösterilmesi, kendi söylemleriyle tutarlı olduğu yönünde geri bildirim alınması iç geçerlilik (Yıldırım ve Şimşek, 2005) için yapılan çalışmalardır. Ses kayıt cihazından yazılı ortama aktarılan metinler daha sonra görüşmecilere gösterilerek kendi söylemleriyle tutarlı olup olmadığına yönelik geri bildirim alınmıştır. Görüşmeciler yazılı metindeki söylemlerin kendi söylemleriyle tutarlı olduğunu teyit etmişlerdir.

Görüşme formlarının kapsam geçerliliği için araştırmaya başlamadan önce görüşme formunda yer alan soruların araştırmanın amacı doğrultusunda bilgiler ortaya koyup koymadığını, soruların sırasının uygunluğunu, ifadelerin anlaşılıp anlaşılmadığını incelemek amacıyla gerçek araştırmaya katılacak kişilere benzer özellikteki kişilerle ön uygulama yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda beş öğretmenle ön görüşme yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz tekniği görüşme sürecinde kullanılan sorular dikkate alınarak sunulur. Betimsel analizde görüşme yapılan bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 224).

### **Bulgular ve Yorumlar**

Araştırmanın bu bölümünde araştırma ile elde edilen verilere ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular araştırmanın soruları doğrultusunda Eğitim denetmenlerin “soruşturma süreci öncesi”, “soruşturma sırasında” ve “soruşturma sürecinin genelinde sergilemiş oldukları davranışlar” olmak üzere üç ana temada toplanmıştır.

## Eğitim Denetmenlerinin Soruşturma Süreci Öncesi Sergilemiş Oldukları Davranışlar

Tablo 1’de öğretmen görüşleri doğrultusunda eğitim denetmenlerinin soruşturma öncesinde göstermiş oldukları olumlu ve olumsuz davranışların belirtilme sıklığı verilmiştir.

**Tablo. 1. Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Eğitim Denetmenlerinin Soruşturma Öncesinde Göstermiş Oldukları Olumlu ve Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı**

Soruşturma Davranışlar	Öncesi	Tanık Öğretmenler		Suçlanan Öğretmenler		Şikâyetçi Öğretmenler	
		Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı	Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı	Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı
Davranış 1		13	2	10	5	13	2
Davranış 2		14	1	10	5	12	3

Tablo1 incelendiğinde araştırmaya katılan tanık, suçlanan ve şikâyetçi öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim denetmenlerinin soruşturma öncesinde olumlu davranışlar gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte eğitim denetmenlerinin soruşturma öncesinde en çok olumsuz davranışlar sergilediklerini görüşleriyle ortaya koyanlar suçlanan öğretmenler olmuşlardır.

Soruşturmaya başlamadan önce denetmen sorgulama yaptığı öğretmenlere kendini tanıtarak çağrılma nedenleriyle ilgili açıklama yapmalıdır (MEB, 2006). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:13), suçlanan öğretmenlerin (n:10) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:13) büyük çoğunluğu denetmenlerin sorgulamaya başlamadan önce kendilerini tanıttıklarını, iki tanık öğretmen, beş suçlanan ve iki şikâyetçi öğretmen ise müfettişlerin sorgulamaya başlamadan önce kendilerini tanıtmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Müfettişleri genelde tanıyoruz. Bu nedenle kendini tanıtmadı (Tanık Öğretmen, 1). Tanıtmadı, Tanıyor olabileceğimi düşünmüş olabilir (Suçlanan Öğretmen, 13). Müfettiş olduklarını biliyordum ancak isimlerini bilmiyordum, müfettişlerde daha önceden gelip gittikleri için isimlerini bildiğimizi düşünmüş olabilirler. Kendilerini tanıtmadılar (Şikâyetçi Öğretmen, 1).

Bu bulgu soruşturma yaptıkları öğretmenlere kendilerini tanıtmayan denetmenlerin soruşturma yaptıkları kişilerin kendilerini tanıdıklarını düşünerek kendilerini tanıtmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:14), suçlanan öğretmenlerin (n:10) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:12) büyük çoğunluğu denetmenlerin sorgulamaya başlamadan önce soruşturmaya çağrılma nedeni ile ilgili açıklama yaptıklarını, bir tanık öğretmen, beş suçlanan ve üç şikâyetçi öğretmen ise müfettişlerin sorgulamaya başlamadan önce soruşturmaya çağrılma nedeni ile ilgili açıklama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Soruşturma öncesinde neden çağrıldığımı ve olayın ne olduğunu bilmiyordum görüşmeye çağrılınca bu aşamadan sonra konu hakkında bilgim oldu (Tanık Öğretmen, 1). İfade başlayana kadar hiçbir açıklama yapılmadı. Sadece ifademi alacaklarını söylediler (Şikayetçi Öğretmen, 3).

Soruşturmaya başlamadan önce müfettişler soruşturma yaptıkları öğretmenlere görüşmeye çağırılma nedenleriyle ilgili açıklamalarda bulunmalıdırlar. Buna rağmen bazı müfettişlerin soruşturma ile ilgili olarak açıklama yapmadıkları araştırma bulgularında ortaya çıkmıştır.

### Eğitim Denetmenlerinin Soruşturma Sırasında Sergilemiş Oldukları Davranışlar

Tablo 2’de öğretmen görüşleri doğrultusunda eğitim denetmenlerinin soruşturma sırasında göstermiş oldukları olumlu ve olumsuz davranışların belirtilme sıklığı verilmiştir.

**Tablo 2. Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Eğitim Denetmenlerinin Soruşturma Sırasında Göstermiş Oldukları Olumlu ve Olumsuz Davranış Belirtilme Sıklığı**

Soruşturma Sırasında Davranışlar	Tanık Öğretmenler		Suçlanan Öğretmenler		Şikayetçi Öğretmenler	
	Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı	Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı	Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı
Davranış 1	11	4	10	5	10	5
Davranış 2	15	-	15	-	15	-
Davranış 3	13	2	13	2	13	2
Davranış 4	15	-	15	-	13	2
Davranış 5	13	2	13	2	11	4
Davranış 6	14	1	12	3	14	1
Davranış 7	11	4	13	2	13	2
Davranış 8	-	-	15	-	15	-
Davranış 9	15	-	13	2	15	-
Davranış 10	15	-	13	2	15	-

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan tanık, suçlanan ve şikayetçi öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim denetmenlerinin soruşturma sırasında olumlu davranışlar gösterdiklerini belirtmişlerdir. Eğitim denetmenlerinin soruşturma sırasında en çok olumsuz davranışlar sergilediklerini ortaya koyanlar ise suçlanan öğretmenler olmuşlardır.

Soruşturma sırasında denetmenler verdikleri randevu saatine uyarak verdikleri randevu saatinde görüşme yapılan mekânda hazır olmalıdırlar (MEB, 2006). Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, soruşturma sırasında denetmenlerin göstermiş oldukları davranışları değerlendirirken tanık öğretmenlerin (n:11), suçlanan öğretmenlerin (n:10) ve şikayetçi öğretmenlerin (n:10) büyük çoğunluğu denetmenlerin soruşturma için verdikleri randevu saatine uydıklarını, dört tanık öğretmen, beş suçlanan ve beş şikayetçi öğretmen ise denetmenlerin soruşturma için verdikleri randevu saatine uymadıklarını açıklamışlardır. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Tam, tören yapıyordum, acilen gel denildi töreni bıraktım gittim. İstedikleri ise bir belgeydi, taksit tutum gittim, bunun yerine bana müsait olup olmadığım bir zamanı sormaları gerekirdi (Tanık Öğretmen, 6). Öğleden sonra bilgimiz dışında geldiler (Suçlanan Öğretmen, 3). Önceden bildirilmediği gibi birden gelerek şok edici bir şekilde kuruma gelmektedirler, bu durum psikolojik olarak beni rahatsız etmiştir, insan hazırlıksız yakalanıyor, psikolojik olarak hazır olunmuyor (Suçlanan Öğretmen, 1). Okula geldiler. Gelmeden önce soruşturma ile ilgili olarak randevu vermediler (Şikayetçi Öğretmen, 2).

Araştırmada bazı denetmenlerin öğretmenlere verdikleri randevu saatine uymadıkları veya hiç randevu vermeden görüşmeye başladıkları ortaya konmuştur.

Soruşturmaya muhatap olan kişi veya kişilerin toplumdaki mevki ve sıfatları bakımından ifadelerinin alınacağı yerin seçimi de önemli olup bu konuda ilgiliye seçenек sunmak, fikrini almak doğru bir yaklaşımdır. İfade alınan ortamının sakinliği, güvenliği ve dışarıdan dinlenilebilir olmaması mümkün olabildiği ölçüde müfettiş tarafından sağlanmalıdır (MEB, 2006, 80). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin, suçlanan öğretmenlerin ve şikayetçi öğretmenlerin tamamı “denetmenlerin sorgulama yapılan mekanın sakin, güvenilir ve dışarıdan dinlenmesi mümkün olmayan bir mekan olduğunu (D2)” ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Soruşturma okul müdürünün odasında yapıldı bu açıdan kurumun en güvenilir yeri idi (Tanık Öğretmen, 4, Suçlanan Öğretmen, 3, Şikayetçi Öğretmen, 2).

Araştırmada öğretmen görüşleri doğrultusunda denetmenlerin tamamının ifade alınan ortamının sakinliği, güvenliği ve dışarıdan dinlenilebilir olmaması gibi soruşturmanın güvenliğini artıracak önlemlerin büyük ölçüde denetmenler tarafından sağlandığı ortaya konulmuştur.

Soruşturma işlemleri, kural olarak gizlidir; açık yapılmaz. Başka bir deyişle, soruşturma işlemlerinde hazır bulunması gereken kişilerden başkası hazır bulunamaz (Ergün, 2010). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:13), suçlanan öğretmenlerin (n:13) ve şikayetçi öğretmenlerin (n:13) büyük çoğunluğu soruşturma sırasında “denetmenlerin konu hakkında bilgi alırken buldukları mekanda kendilerinden başka biri olmadığını (D3)” belirtmişlerdir. Tanık, ve suçlanan öğretmenlerin ikisi ise denetmenlerin konu hakkında bilgi alırken buldukları mekanda kendilerinden başka biri olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Görüşme sırasında müfettişten başka biri daha vardı, bir müfettiş okuldan çağırdığı bir tanık öğretmen arkadaşla sohbet ediyordu, benim de konsantrem bozuldu. Söyleyeceklerimi söyleyemedim (Tanık Öğretmen, 6). Müdür beyde odadaydı, müdür beyin odada olmasında bir sorun yoktur herhalde. Başka kimse yoktu (Suçlanan Öğretmen, 6, Şikayetçi Öğretmen, 2).

Araştırma bulguları bazı denetmenlerin soruşturma sırasında soruşturma yapılan kişiden başka birisinin de soruşturma yapılan mekânda bulunmalarına göz yumduklarını göstermektedir.

Soruşturma sırasında sorulacak soruların çok iyi değerlendirilip, kullanılacak kelimelerin yerinde seçilmesi, açık ve anlaşılır olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir (MEB, 1988, 369). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin ve suçlanan öğretmenlerin tamamı şikâyetçi öğretmenlerin ise (n:13) büyük çoğunluğu soruşturma sırasında “yöneltilen soruların açık ve anlaşılır olduğunu (D4)” ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Açık ve anlaşılır sorular sordular (Tanık Öğretmen, 7, Suçlanan Öğretmen, 4, Şikâyetçi Öğretmen, 8). Olay hakkında sorular açık ve anlaşılır değildi daha çok tuzağa düşürmeye yönelik sorular vardı (Şikâyetçi Öğretmen, 2).



Araştırma bulguları bazı denetmenlerin sordukları soru içeriklerinin açık ve anlaşılır olmadığını daha çok soruların tuzağa düşürmeye yönelik olduğunu göstermektedir.

Soruşturma soruları açık ve anlaşılır olmalı, farklı yorumlanmamalıdır. Sorular olayın aydınlatılmasına yönelik yeterli sayıda ve yerinde kullanılmalıdır (MEB, 1998). Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, soruşturma sırasında denetmenlerin göstermiş oldukları davranışları değerlendirirken tanık öğretmenlerin (n:13), suçlanan öğretmenlerin (n:13) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:11) büyük çoğunluğu “denetmenlerin olayın aydınlatılması için yeterli sayıda ve yerinde soru sorduklarını (D5)” ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan iki tanık ve iki suçlanan öğretmen, dört şikâyetçi öğretmen ise denetmenlerin olayın aydınlatılması için yeterli ve yerinde soru sormadıklarını açıklamışlardır. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Sorular müfettişin olayı nasıl kurguladığına göre biçimlenmiş sorulardı, soruların içeriği bu kurguyu teyit etmeye yönelikti (Tanık Öğretmen, 2). Dolaylı sorular soruldu, tongaya düşürmeyi amaçlayan sorular olduğunu düşündüm (Suçlanan Öğretmen, 5. Şikâyetçi Öğretmen, 2). Olayın aydınlatılması için hazırlanmış sorular değildi, farklı yorumlamalara açık sorulardı, sanki olayı hiç anlamamışlar gibi sorular sordular (Şikâyetçi Öğretmen, 4).

Bu bulgu bazı denetmenlerin sorgulama için hazırlanan soruları olayın aydınlatılmasına yönelik yeterli sayıda hazırlamadığı ve soruların yerinde kullanılmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bazı denetmenler tarafından hazırlanan soruların sadece denetmenin konuyu kurgulamasına yönelik olarak ve farklı yorumlanmalara sebep verecek şekilde hazırlandığını göstermektedir.

Soruşturma sırasında ifadeler alınırken, ifade veren kişiye müdahale edilmez, kullandığı kelimeler ve ifadeler yanlış da olsa aynen yazılır, söyleyeceklerinin tamamının bitirilmesine imkan verilir, açıklamaların tamamı dinlenir (Taymaz, 2005, 246). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:14) ve suçlanan öğretmenlerin (n:12) büyük çoğunluğu “soruşturma sırasında açıklamalarının tümünün dinlendiğini (D6)”, şikâyetçi öğretmenlerin ise (n:14) büyük çoğunluğunun şikâyetlerinin tümünün denetmenler tarafından dinlendiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bir tanık öğretmen ve üç suçlanan öğretmen soruşturma sırasında açıklamalarının tümünün dinlenmediğini, bir şikâyetçi öğretmen ise (n:14) şikâyetlerinin tümünün denetmenler tarafından dinlenmediğini ifade etmiştir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Zaman zaman açıklamalarıma müdahale oldu, bazı açıklamaları dinlenmedi, çok oralara girmeyin kısaltalım dediler (Tanık Öğretmen, 4). Dinlediler ama açıklamaları özet olarak yazdılar (Suçlanan Öğretmen, 7). Hayır, sözüm bir çok kez kesildi açıklamaları tam olarak dinlenmedi (Şikâyetçi Öğretmen, 14).

Araştırmada denetmenlerin büyük çoğunluğunun soruşturma sırasında öğretmenlerin açıklamalarını dinlediği bununla birlikte bazı denetmenlerin açıklamaları ifade tutanağına özet olarak yazdıkları, kısaltmalara gittiği ve bazı açıklamaların dinlenmediği ortaya konulmuştur.

Soruşturmada cevaplama esnasında kişinin söylemlerine müdahale edilerek, yönlendirme yapılamaz (MEB, 2003, 116). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:11), suçlanan öğretmenlerin ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:13) büyük çoğunluğu sorgulama sırasında “açıklamalarına denetmenler tarafından yönlendirme yapılmadığını (D7)”, dört tanık öğretmen, iki suçlanan ve iki şikâyetçi öğretmen ise sorgulama sırasında açıklamalarına denetmenler tarafından yönlendirme yapıldığını ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Koruma amacıyla açıklamalarıma müdahaleler oldu, bunu söyleme yakarsın denildiği oldu, biz de söylememiş olduk (Tanık Öğretmen,8). Hayır, yönlendirme yapılmadı, tarafsız davrandılar (Tanık Öğretmen,9). Yok öyle olmadı, ancak yönlendirme değil de açıklamalarıma şöyle ifade etsek daha iyi olur denildi. Açıklamalarıma yardımcı oldukları oldu, zaten hepsini tanıyorum, bana yanlış yapmazlar (Suçlanan Öğretmen, 4). Soruların cevapları belli gibiydi sadece bana onaylatmak amacıyla soru sordular (Şikâyetçi Öğretmen, 4).

Bu bulgu bazı denetmenlerin öğretmenlerin açıklamalarına müdahalelerde bulunduğu şeklinde yorumlanabilir. Bazı denetmenler bazı öğretmenleri koruma amacıyla, bazı öğretmenleri ise tanınması nedeniyle öğretmenlerin açıklamalarına öğretmenlerin lehinde müdahalede bulunmuşlardır.

Denetmenler soruşturma sırasında, sorgulanan kişilerin aleyhindekiler kadar lehindeki kanıtların da toplanmasına ve tanık göstermesine dikkat etmelidir (MEB, 2006, 79).Görüşmelerde suçlanan ve şikâyetçi öğretmenlerin tamamı soruşturma sırasında “kendileri tarafından tanık göstermelerine ve belge sunmalarına denetmenler tarafından izin verildiğini (D8)” ifade etmişlerdir.

Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Belgelerimi aldılar, benim önem verdiğim ve olayı aydınlatıcı belgeler olarak düşündüğüm belgeleri aldılar fakat çokta kayda değer olmadığı izlenimi verdiler (Suçlanan Öğretmen, 1). Öğretmen devam devamsızlığı belgelerini verdik, tutanaklar vardı bunları da ilgililere verdik, hepsini aldılar. Almamak gibi bir tavır görmedim (Şikâyetçi Öğretmen, 12).

Soruşturma sürecinde ifade eden kişiye müdahale edilmemeli, söyleyeceklerinin tamamen belirtilmesine fırsat verilmelidir (MEB, 1988, 370). Araştırmaya katılan suçlanan öğretmenlerin (n:13) büyük çoğunluğu, şikâyetçi ve tanık öğretmenlerin ise tamamı soruşturma sırasında “yazılmasını istedikleri hususların denetmenler tarafından yazıldığını (D9)” belirtmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Denetmenlere söylediklerimin hepsi yazıldı, zaten sorulara göre yazıldı, benim özellikle yazılmasını istediğim bir şey olmadı (Suçlanan Öğretmen, 3). Bana göre söylediklerimin tamamı yazılmadı ifade ettiğim bazı cümleler tutanakta yer almamıştı (Suçlanan Öğretmen, 8).

Sorgulanan bireyler ifade tutanağını okumalı ve yazılanların söylediklerinin aynısı olduğunu beyan etmelidir (MEB, 2006). Araştırmaya katılan suçlanan öğretmenlerin (n:13) büyük çoğunluğu, şikâyetçi ve tanık öğretmenlerin ise tamamı soruşturma sırasında denetmenlerin “ifade tutanağının okunmasına müsaade ettiklerini (D10)” ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

İfade tutanağını okumadım. Bende bir şey söylemedim aceleleri vardı galiba, hemen tutanağı imzalattılar (Suçlanan Öğretmen, 10). İfade tutanağı müfettiş tarafından okundu, gereksiz veya çıkarılmam dediğimiz yerler tutanaktan çıkarıldı (Şikâyetçi Öğretmen, 6).

Bu bulgu denetmenlerin tamamına yakınının ifade tutanağının okunmasına müsaade ettiklerini göstermektedir.

### Eğitim Denetmenlerinin Soruşturma Genelinde Sergilemiş Oldukları Davranışlar

Tablo 3’de öğretmen görüşleri doğrultusunda eğitim denetmenlerinin soruşturma genelinde göstermiş oldukları olumlu ve olumsuz davranışların belirtilme sıklığı verilmiştir.

**Tablo. 3. Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Eğitim Denetmenlerinin Soruşturma Genelinde Göstermiş Oldukları Olumlu ve Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı**

Soruşturma Davranışlar	Genelinde	Tanık Öğretmenler		Suçlanan Öğretmenler		Şikâyetçi Öğretmenler	
		Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı	Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı	Olumlu Davranış Belirtme Sıklığı	Olumsuz Davranış Belirtme Sıklığı
Davranış 1		9	6	10	5	14	1
Davranış 2		15	-	11	4	13	2
Davranış 3		13	2	11	4	14	1
Davranış 4		13	2	10	5	13	2
Davranış 5		15	-	15	-	13	2
Davranış 6		13	2	11	4	11	4
Davranış 7		13	2	12	3	11	4
Davranış 8		14	1	10	5	11	4

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan tanık, suçlanan ve şikâyetçi öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim denetmenlerinin soruşturma genelinde olumlu davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Eğitim denetmenlerinin soruşturma genelinde en çok olumsuz davranışlar sergilediklerini ortaya koyanlar ise suçlanan öğretmenler olmuşlardır.

Soruşturmalar sırasında, muhatap olunan elemanların görülen hatalarını düzeltmeleri yolunda tavsiye, telkin, açıklama ve ikazlarda bulunulmamalıdır (MEB, 2006, 79; Ünal, 2006, 208). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:9), suçlanan öğretmenlerin (n:10) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:14) büyük çoğunluğu soruşturma kapsamında denetmenlerin “konu ile ilgili tavsiye, telkin, yönlendirme, ikaz veya uzlaştırma çabasına girmediklerini (D1)” belirtmişlerdir. Bununla birlikte altı tanık öğretmen, beş suçlanan öğretmen ve bir şikâyetçi öğretmen soruşturma kapsamında denetmenlerin konu ile ilgili tavsiye, telkin, yönlendirme, ikaz veya uzlaştırma çabasına girdiklerini ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Uzlaştırma çalışması yapıldı, barıştırmaya çalıştılar (Tanık Öğretmen,9). Evet, oldu, bana eksik bir belge tamamlattınlar, öğretmeni korumaya çalıştılar (Tanık Öğretmen,6). Evet, bizim şikâyetçi öğretmenle anlaşmamızı istediler, yaptığımız yanlış olduğunu söylediler (Suçlanan Öğretmen, 10). Söyle denirse senin için daha iyi olur, keşke olmasaydı gibi söylemler oldu, bu söylem beni rahatsız etti (Suçlanan Öğretmen, 5). Genel olarak müfettiş tanıdığınızsa olumlu yönde sizin lehinize yönlendirmelerde bulunuyor veya aleyhimize olanları yazmıyor. Size karşı bir garezi varsa hemen yazıyor. İyi ki söyledin bende seni yakaladım gibi bir tavır sergiliyor (Suçlanan Öğretmen, 6). Müfettiş tarafından olayla ilgili keşke olmasaydı şeklinde tavsiyede bulunuldu, yapılmaması gerekenlerle ilgili telkinde bulunuldu (Şikâyetçi Öğretmen, 10).

Araştırmada denetmenlerin bazı tanık ve suçlanan öğretmenler üzerinde konu ile ilgili tavsiye, telkin, yönlendirme, uzlaştırma çabasına girdikleri ortaya konulmuştur. Denetmenlerin tanık öğretmenlere eksik bir belgeyi tamamlattırdıkları, suçlanan öğretmenlere yönelik tavsiye ve telkinlerde buldukları, şikâyetçi öğretmenle uzlaştırma çabasına girdikleri araştırmada öğretmen görüşleri doğrultusunda ifade edilmiştir.

Denetmenlerin, önyargı ve baskıdan uzak bir şekilde çalışabilmesi için, çalışmalarının hiçbir aşamasında, soruşturma süreci ve gelişmelerle ilgili kanaatini, soruşturma emrini veren yetkililer dahil kimseye açıklamamalı, soruşturma ile ilgili kanaat bildirmememidir (Ünal, 2006, 208). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin tamamı, suçlanan öğretmenlerin (n:11) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:13) büyük çoğunluğu soruşturma kapsamında denetmenlerin “soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak açıklama yapmadıklarını (D2)” dört suçlanan öğretmen ve iki şikâyetçi öğretmen ise açıklama yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Bu eylemden ceza alırsın, alsan alsan uyarı alırsın denildi (Suçlanan Öğretmen, 15). Bundan bir şey çıkmaz denildi ancak ceza teklif edildi, mahkemeye bile verildim (Suçlanan Öğretmen, 5). Evet, bu konudan kesin ceza verileceği belirtildi (Şikâyetçi Öğretmen, 13).

Araştırma bulguları bazı denetmenlerin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak açıklama yaptıklarını göstermektedir. Bazı denetmenler araştırma sonucuyla ilgili kanatlarını ve yargılarını bazı öğretmenlerle paylaşmışlardır. Denetmenlerin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak yaptığı yargıların sonucu bazı öğretmenlerde beklentiler oluşmuş, denetmenlerin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak yapmış oldukları değerlendirmenin gerçekleşmeme durumunda ise öğretmenler kızgınlıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:13), suçlanan öğretmenlerin (n:11) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:14) büyük çoğunluğu soruşturma kapsamında denetmenlerin “nezaket kurallarına uygun hareket ettiklerini (D3)” iki tanık öğretmen, dört suçlanan öğretmen ve bir şikâyetçi öğretmen ise nezaket kurallarına uygun hareket etmediklerini ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Müfettişlerin okuldan mı, kurstan mı geldiğini anlıyoruz, okuldan gelenler çok emek verdikleri için daha ılımlı, ancak kurstan gelenler için bunu söyleyemem (Suçlanan Öğretmen, 4). İnceleme ve soruşturma amacıyla gelinmişse müfettişlerde öğretmenlere karşı bir tepeden bakma var, sizde şikâyet edilişsiniz katlanıyorsunuz (Suçlanan Öğretmen, 6). Az öncede belirttiğim gibi, denetmenler birçok kez sözümü bitirmemi beklemediler. Açıklamalarıma müdahale ettiler (Şikâyetçi Öğretmen, 14).

Araştırmada bazı denetmenlerin sorgulama genelinde öğretmenleri küçük görme, sözünü kesme gibi nezaket kurallarına uymayan davranışlarda bulunduğu ortaya konulmuştur.

Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:13), suçlanan öğretmenlerin (n:10) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:13) büyük çoğunluğu soruşturma kapsamında denetmenlerin “öğretmenlerin bilgisine başvurdukları sırada başka bir konuyla ilgilenmediklerini (D4)” ifade etmişlerdir. İki tanık

ve iki şikâyetçi öğretmenle beş suçlanan öğretmen ise denetmenlerin öğretmenlerin bilgisine başvurdukları sırada başka bir konuyla ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Bazen okulda tanıdık arkadaşlarını çağırıyorlar, sohbet ediyorlar, biri konuyla ilgileniyor, diğeri ise soruşturma yaptığı oluyor (Tanık Öğretmen,8). Biri benim ifadem alırken diğeri müfettişin kitap okuduğu oldu, televizyon da izledi (Suçlanan Öğretmen, 4). Birçok kez telefonla konuşuldu, ayrıca internete bakıldı vb. (Şikâyetçi Öğretmen, 3).

Araştırmada bazı denetmenlerin öğretmenlerin bilgisine başvurdukları sırada soruşturma yapılan mekâna tanıdık arkadaşlarını çağırma, başka bir konu ile ilgilenme, başka bir soruşturma yapma, kitap okuma, televizyon izleme, telefonla konuşma davranışlarında buldukları ortaya konulmuştur.

Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin ve suçlanan öğretmenlerin tamamı, şikâyetçi öğretmenlerin ise (n:13) büyük çoğunluğu soruşturma kapsamında denetmenlerin “kendilerine yeterince zaman ayırdıklarını (D5)” belirtmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Soruşturmayı çarçabuk bitirme çabası vardı. Bitse de gitsek gibi (Şikâyetçi Öğretmen, 4).Yeterince zaman ayrıldığını düşünmüyorum. Denetmenler anlatacaklarını bitirmeme müsaade etmediler, zamanlarının dar olduğunu söylediler (Şikâyetçi Öğretmen, 14).

Araştırmada şikâyetçi öğretmenlerin bazıları ise denetmenlerin zamanlarının çok dar olduğunu gerekçe göstererek kendilerine yeterince zaman ayırmadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:13), suçlanan öğretmenlerin (n:11) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:11) büyük çoğunluğu soruşturma kapsamında denetmenlerin “olayın aydınlatılması için samimi ve kararlı bir çaba gösterdiklerini (D6)” belirtmişlerdir. Dört suçlanan ve dört şikâyetçi öğretmenle iki tanık öğretmen ise soruşturma kapsamında denetmenlerin olayın aydınlatılması için samimi ve kararlı bir çaba göstermediklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Konu ile ilgili yeterince mevzuat araştırması yapılmadan sorular sorulduğuna tanık oldum, bu konuda açıklama yaptığımda da tepi konulduğu oldu, hatta işlem, tabii ki müfettişlerin bu kadar ayrıntılı mevzuatı bilmeleri beklenmeyebilir ancak tereddüt anında internetten bakmalarını beklerdim, bu durumu yadırgadım (Tanık Öğretmen,1). Çokta olayın ortaya çıkarılması ile ilgili bir çaba görmedim olaya ve bana karşı bir önyargı vardı (Suçlanan Öğretmen, 1). Dosya hazırlandığı sırada evrakların yani lehime olan evrakların bir kısmının mahkemeye gönderilmediği olmuş, bu durumda da bu durum beni rahatsız etti, lehime olanlarında gönderilmesi gerekirdi bu açıdan olayın aydınlatılmasında samimi ve kararlı davranılmadığını düşünüyorum (Suçlanan Öğretmen,5). Olayın aydınlatılması için samimi olduklarına inanmıyorum sanki denetmenlerde sonucu belli ama biz formaliteleri yerine getiriyoruz gibi bir hava vardı (Şikâyetçi Öğretmen, 3).

Araştırmada bazı öğretmenler, denetmenlerin mevzuata hakim olmama, kendilerine karşı önyargı taşıma, alınan bazı evrakların dosyaya koymama gibi davranışlar sergileyerek olayın aydınlatılması için samimi ve kararlı bir çaba göstermediklerini ortaya koymuşlardır.

Soruşturma sırasında, herkese karşı, görevin gerektirdiği ölçüler içinde ciddi, dikkatli ve anlayışlı davranmalıdır. Tam bir tarafsızlık ve iyi niyet uyandıracak şekilde hareket edilmelidir (MEB,

1988, 369). Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:13), suçlanan öğretmenlerin (n:12) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:11) büyük çoğunluğu soruşturma kapsamında “denetmenlerin tarafsız ve objektifliği olumsuz etkileyecek tutum ve davranışlar sergilemediklerini (D7)”, iki tanık öğretmen, üç suçlanan öğretmen ve dört şikâyetçi öğretmen ise denetmenlerin tarafsız ve objektifliği olumsuz etkileyecek tutum ve davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Üst yönetimin verdiği bilgilere göre olayı sonuçlandırdıkları oldu, diğerlerinin pek ne dediği önemli değil gibi bir hava vardı (Tanık Öğretmen,8). Anlaşamadım yâda beni anlamaya çalışmadıklarını düşünüyorum sanki kafalarında bir ön yargı edinmişler, konu ile ilgili ön bilgiler edinmişler bu bilgilerle hareket ettiler (Suçlanan Öğretmen, 1). ....bazen de müfettişlerin bizi tanıdığı için siyasi görüşüme göre davrandığına tanık oldum (Suçlanan Öğretmen, 4). Sanki verilecek cevapları biliyormuş gibi davrandı, kayıtsız ve önyargılı bir tavır vardı (Şikâyetçi Öğretmen, 3).

Araştırmada bazı denetmenlerin üst yönetimin verdiği bilgilere göre soruşturmayı sonuçlandırma, ön yargılı davranma, sorgulanan kişinin siyasi görüşüne göre davranma gibi denetmenlerin tarafsız ve objektifliği olumsuz yönde etkileyecek tutum ve davranışlar sergiledikleri ortaya konulmuştur.

Araştırmaya katılan tanık öğretmenlerin (n:14), suçlanan öğretmenlerin (n:10) ve şikâyetçi öğretmenlerin (n:11) büyük çoğunluğu soruşturma kapsamında “öğretmenleri rahatsız eden bir davranış olmadığını (D8)”, bir tanık öğretmen, beş suçlanan öğretmen ve dört şikâyetçi öğretmen ise denetmenlerin öğretmenleri rahatsız eden davranışlar sergilediklerini ifade etmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak görüşmeciler:

Bazılarının tavırlarında olaya başlanmadan suçlayıcı tutumlar olduğunu hissettim (Tanık Öğretmen,5). İdareciyi yalnız bıraktılar. Denetmenlerin benim yanında olmasını beklerdim. Olayın tamamını bütün görmek gerekir şöyle ki olayda “bir kişiye kırk bardakta su vermişsiniz, susuzluğunu gidermişsiniz, ancak çok büyük bir kabahatmiş gibi olayı gösterilmesi yanlış, kırk bardakla verilmemesi gerekirdi” belki. Yaptığım davranış eğitim adına yaptığım bir davranıştı. Beni anlamadılar, olayın bütününe göremediler, hangi ortamda olduğuna dikkat etmediler, ben iyi bir şey yaptığımı düşünüyorum, ama beni suçladılar (Suçlanan Öğretmen, 5). Baştan suçluymuş gibi izlemle geldiler, insanı geren bir tavrı, rahatsız eden bir tavrı, çalışma şevkim kırıldı. Benim çok önemli bir işim vardı, yapamadım o gün. İşin var mı yok mu soran olmadı (Suçlanan Öğretmen, 6). Denetmenler başka ortamda karşılaştığı zaman daha samimi oluyorlar ancak soruşturma sırasında başka kişi oluyorlar. Sanki seni bu sefer elime düşürdüm der gibi tavır sergiliyorlar (Şikâyetçi Öğretmen, 2).

Araştırmada bazı denetmenlerin soruşturmaya başlamadan suçlayıcı tutumlar içersinde davrandıkları, soruşturma yaptıkları öğretmene suçlu olarak görme ön yargısıyla yaklaştıkları ve soruşturma yaparken yargılayıcı bir tutum sergiledikleri ortaya konulmuştur.

### **Tartışma, sonuç ve öneriler**

Denetmenlerin soruşturma süreci içersinde sergilemiş oldukları davranışların içeriği, soruşturmaların ektili ve objektif bir şekilde gerçekleştirilmesi için önemli bir göstergedir. Eğitim

denetmenlerinin soruşturma sürecinde göstermiş oldukları davranışları öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Soruşturma öncesinde, soruşturma sırasında ve soruşturmanın genelinde müfettişlerin sergilemiş oldukları davranışları değerlendiren öğretmenler arasında en çok suçlanan öğretmenler denetmenlerin olumsuz davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir.

Tanık öğretmenlerin denetmenlerin soruşturma kapsamında sergilemiş oldukları davranışlarıyla ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, olumlu davranışların belirtilme sıklığı sırasına göre öğretmenler en çok; soruşturma sırasında sorulan soruların açık ve anlaşılır olduğunu, sorgulama yapılan mekânın sakin, güvenilir ve dışarıdan dinlenmesi mümkün olmayan bir mekan olduğunu, yazılmasını istedikleri hususların denetmenler tarafından yazıldığını, denetmenlerin ifade tutanağının okunmasına müsaade ettiklerini, soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak açıklama yapmadıklarını, kendilerine yeterince zaman ayırdıklarını ve soruşturma sırasında açıklamalarının tümünün dinlendiğini belirtmişlerdir.

Tanık öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda denetmenlerin soruşturma kapsamında sergilemiş oldukları davranışlar değerlendirildiğinde, olumsuz davranışların belirtilme sıklığı sırasına göre öğretmenler en çok; denetmenlerin, konu ile ilgili tavsiye, telkin, yönlendirme, ikaz veya uzlaştırma çabasına girdiklerini belirtmişlerdir. Denetmenlerin soruşturma için verdikleri randevuya uymadıklarını ve açıklamalarına müfettişler tarafından yönlendirme yapılarak müdahale edildiğini ifade etmişlerdir.

Suçlanan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, denetmenlerin soruşturma kapsamında sergilemiş oldukları davranışlar değerlendirildiğinde olumlu davranışların belirtilme sıklığı sırasına göre öğretmenler en çok; sorgulama yapılan mekânın sakin, güvenilir ve dışarıdan dinlenmesi mümkün olmayan bir mekân olduğunu, yöneltilen soruların açık ve anlaşılır olduğunu, kendileri tarafından tanık göstermelerine ve belge sunmalarına denetmenler tarafından izin verildiğini, kendilerine yeterince zaman ayırdıklarını, olayın aydınlatılması için yeterli sayıda ve yerinde soru sorulduğunu, buldukları mekanda kendilerinden başka biri olmadığını, açıklamalarına denetmenler tarafından yönlendirme yapılmadığını ve kendileri tarafından tanık göstermelerine ve belge sunmalarına denetmenler tarafından izin verildiğini ifade etmişlerdir.

Suçlanan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda denetmenlerin soruşturma kapsamında sergilemiş oldukları davranışlar değerlendirildiğinde olumsuz davranışların belirtilme sıklığı sırasına göre öğretmenler en çok; denetmenlerin sorgulamaya başlamadan önce kendilerini tanıtmadıklarını, soruşturmaya çağırılma nedeni ile ilgili olarak açıklama yapmadıklarını, denetmenlerin soruşturma için verdikleri randevuya uymadıklarını, konu ile ilgili tavsiye, telkin, yönlendirme, ikaz veya

uzlaştırma çabasına girdiklerini, öğretmenlerin bilgisine başvurdukları sırada başka bir konuyla ilgilendiklerini belirtmişlerdir.

Şikâyetçi öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, denetmenlerin soruşturma kapsamında sergilemiş oldukları davranışlar değerlendirildiğinde olumlu davranışların belirtilme sıklığı sırasına göre öğretmenler en çok; sorgulama yapılan mekânın sakin, güvenilir ve dışarıdan dinlenmesi mümkün olmayan bir mekân olduğunu, kendileri tarafından tanık göstermelerine ve belge sunmalarına müfettişler tarafından izin verildiğini, yazılmasını istedikleri hususların müfettişler tarafından yazıldığını, ifade tutanağının okunmasına müsaade ettiklerini, konu ile ilgili tavsiye, telkin, yönlendirme, ikaz veya uzlaştırma çabasına girmediklerini, nezaket kurallarına uygun hareket ettiklerini ve soruşturma sırasında açıklamalarının tümünün dinlendiğini ifade etmişlerdir.

Şikâyetçi öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, denetmenlerin soruşturma kapsamında sergilemiş oldukları davranışlar değerlendirildiğinde olumsuz davranışların belirtilme sıklığı sırasına göre öğretmenler en çok; denetmenlerin soruşturma için verdikleri randevuya uymadıklarını, denetmenlerin olayın aydınlatılması için yeterli sayıda ve yerinde soru sormadıklarını, olayın aydınlatılması için samimi ve kararlı bir çaba göstermediklerini ve denetmenlerin tarafsız ve objektifliği olumsuz etkileyecek tutum ve davranışlar sergilediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmada öğretmenlerin tamamı denetmenlerin tanık göstermelerine ve belge sunmalarına izin verdiklerini belirtmişlerdir. Araştırmada elde edilen bu bulguya benzer bulgular Beyhan'ın (2008) yapmış olduğu "İlköğretim Denetmenlerinin Disiplin Soruşturması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar" konulu araştırmada elde edilmiştir. Beyhan'ın (2008) yapmış olduğu araştırmada da sanığın lehine ve aleyhine olan tüm kanıtların yeterince değerlendirildiği ortaya konulmuştur

Araştırmada bazı denetmenlerin öğretmenlere verdikleri randevu saatine uymadıkları veya hiç randevu vermeden görüşmeye başladıkları ortaya konmuştur. MEB'in hazırlamış olduğu inceleme-soruşturma ve ön inceleme rehberine göre (2006) soruşturma sırasında müfettişler verdikleri randevu saatine uyararak verdikleri randevu saatinde görüşme yapılan mekânda hazır olmalıdırlar. Bazı denetmenlerin öğretmenlere verdikleri randevu saatine uymamaları soruşturma geçiren öğretmenlerin psikolojisinin bozulmasına ve yapmakta olduğu işi bırakmak zorunda kalmasına neden olmuştur. Özmen ve Şahin'in (2010) "İlköğretim denetmenlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar" konulu araştırmasında ise görüşme yapılan müfettişler ifade verecek kişilerin belirlenen randevu saatinde kararlaştırılan yere gelmediklerini belirtmişlerdir.

Araştırma bulguları bazı denetmenlerin soruşturma sırasında soruşturma yapılan kişiden başka birisinin de soruşturma yapılan mekânda bulunmalarına göz yumduklarını göstermektedir.



Soruşturma işlemlerinde hazır bulunması gereken kişilerden başkasının hazır bulunması soruşturmanın gizliliği ilkesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırmada bazı öğretmenler denetmenlerin sorgulama için hazırlanan soruların olayın aydınlatılmasına yönelik yeterli sayıda ve yerinde kullanılmadığını belirtmişlerdir. Bazı denetmenler tarafından hazırlanan soruların sadece müfettişin konuyu kurgulamasına yönelik olarak ve farklı yorumlanmalara sebep verecek şekilde hazırlandığı söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre aşağıda sıralanan öneriler geliştirilmiştir:

Soruşturma öncesinde, soruşturma sırasında ve soruşturmanın genelinde denetmenlerin sergilemiş oldukları davranışları değerlendiren öğretmenler arasında en çok suçlanan öğretmenler denetmenlerin olumsuz davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda soruşturma sürecinde suçlanan öğretmenlerin yaşamış oldukları psikolojide dikkate alınarak soruşturma genelinde müfettişler daha özenli ve dikkatli davranmalıdırlar.

Araştırma genelinde öğretmenler soruşturma sürecinde denetmenlerin olumlu davranışlar sergilediklerini belirtmiş olmalarına rağmen bazı öğretmenler ise denetmenlerin olumsuz davranışlarda sergilediklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda müfettişler soruşturmanın içeriği ile ilgili tavsiye, telkin, yönlendirme, ikaz veya uzlaştırma çabasına girmemeleri, soruşturma için verdikleri randevuya uymaları, öğretmenlerin açıklamalarına yönlendirme yapılarak müdahale edilmemesi önerilebilir.

Denetmenlere aynı zamanda sorgulamaya başlamadan önce kendilerini tanıtmaları, sorgulamaya başlamadan önce soruşturmaya çağırılma nedeni ile ilgili açıklama yapmaları, öğretmenlerin bilgisine başvurdukları sırada başka bir konuyla ilgilenmemeleri, denetmenlerin olayın aydınlatılması için yeterli sayıda ve yerinde soru sormaları, olayın aydınlatılması için samimi ve kararlı bir çaba göstermeleri ve denetmenlerin tarafsız ve objektifliği olumsuz etkileyecek tutum ve davranışlardan kaçınmaları önerilebilir.

### Kaynaklar

- Altındağ, M.(2007). *İlköğretim müfettişlerinin rehberlik değerlendirme ve soruşturma rolleri hakkında Ankara ili öğretmen ve müfettişlerinin görüşleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altıntaş, R. (1980). *Liselerde kurum testi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Aslan, Z. (2001). *657 Sayılı devlet memurları kanununa göre disiplin suç ve cezaları*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.
- Atay, K. (1995). *İlköğretim müfettişlerinin yeterlilikleri*. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, İ. (2005). *Öğretimde denetim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Aydın, M. (1993). *Eğitim deneticisi*. (3. Basım).Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Aydın, M. (1993). *Çağdaş eğitim denetimi*.Ankara: Hatipoğlu Yayıncılık.

- Başar, H. (1993). *Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1985). *Örgütlerde işgören hizmetlerinin yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 139.
- Başaran, İ. E. (1985). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Beyhan, A. (2008). *İlköğretim müfettişlerinin disiplin soruşturması sürecinde karşılaştıkları sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bolat, T., Seymen, O. A., Bolat, O. İ., Erdem, B. (2008). *Yönetim ve organizasyon*. Ankara: Detay yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri (7. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ergün, O. G. (2010). Soruşturmanın gizliliği. *Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi*, 59 (2), 243-275.
- Karagözoğlu, G. (1977). *İlköğretimde teftiş uygulamaları*. Ankara. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kepenekçi, Y. K (1995). Teftişin yasal dayanakları ve eğitim denetmenlerinin yasal görevleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 28, 2, 125-144.
- Kuş, E. (2003). *Nitel-nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- MEB. (2006). *İnceleme-soruşturma ve ön inceleme rehberi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yayını No:46.
- MEB. (1988). *Yöneticiler seminer notları*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği. (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/55.html> adresinden 10.04.2011 tarihinde indirilmiştir.)
- Özmen, F., Şahin, Ş. (2010). İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar. *Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 92-109.
- Pınar, İ. (2003). *Memur suçlarında adli ve idari soruşturma usulleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Resmi Gazete 14.09.2011 tarih ve 28054 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”
- Miles, M., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü. 19/2/1993 tarih ve 21501 Sayılı *Resmî Gazete*. ([http://tkb.meb.gov.tr/Tuzuk/Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü.htm](http://tkb.meb.gov.tr/Tuzuk/Milli_Egitim_Bakanligi_Teftis_Kurulu_Tuzugu.htm) adresinden 10.04.2011 tarihinde indirilmiştir.)
- Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği. 3.10.1993 tarih ve 21717 Sayılı *Resmî Gazete*. (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/108.html> adresinden 10.04.2011 tarihinde indirilmiştir.)
- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. *Resmî Gazete* Sayı: 21226, Tarih: 12.5.1992. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/73.html> adresinden 10.04.2011 tarihinde indirilmiştir.)
- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. *Resmî Gazete* Sayı: 28054, Tarih: 14.9.2011. (<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/> adresinden 10.10.2012 tarihinde indirilmiştir.)
- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun *Resmî Gazete* Sayı: 27610, Tarih: 13/06/2010. <http://rega.basbakanlik.gov.tr/main.aspx?home=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2010/06/20100613.htm&main=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2010/06/20100613.htm> adresinden 10.04.2011 tarihinde indirilmiştir.)
- Sezer, C. (2006). Öğrenen örgüt düşüncesi ve öğrenen örgütler. (Editörler: M. Ş. Şimşek ve Said Kınıgır). *Çağdaş yönetim araçlarından seçmeler*. 1-20. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sökmen, U. (2009). *Kamu idaresinde soruşturma ve kovuşturma*. Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları.

- Şahin, M. (1986). *Milli eğitim bakanlığında disiplin ve idari soruşturma*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara.
- Taymaz, H. (2005). *Eğitim sisteminde teftiş, kavramlar, ilkeler, yöntemler (6. Basım)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Terzi, A.R. (1996). *İlköğretim müfettişlerinin teftiş sorunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, A. (2006). *Eğitim kurumlarında adli ve idari soruşturma*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Yıldırım, M. Z., Çiftçi, M., Türkmen, S. ve Çalışkan, Ö. (2003). *İnceleme ve soruşturma*. Ankara: Alp Yayınevi.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (5. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları.

### Extended English Abstract

#### **Problem Statement**

As is stated in the legislation, the duties of ministry and education supervisor in the education system are collected under four domains: examination-research, inspection of intuitions and courses, investigation, counseling-vocational education and support. As is stated in both literature and legislation, the duties of education supervisor also include evaluation, leadership, instructiveness, investigative and conducting examination and investigation in terms of discipline along with counseling. In this context, education supervisor are assumed to have duties and roles in the domain of investigation.

Investigation is the process between the learning of crime suspicion by competent authorities and the acceptance of indictment. Investigation also includes the process of fact-finding from the witnesses and relatives and the examination of the subject to clarify an issue. This process is conducted by an administrative or a judicial authority .

Investigation is conducted by means of examining the subject at issue, clarifying the correctness of announcements and claims of denouncers and complainants, providing all the issue related evident, appointing an expert if needed and taking the statement of the accused person. Investigation is conducted by an inquirer who is appointed by competent authorities or by the inspectors who are responsible for making inquirers according to foundation and organization legislations of corporations.

The aim of this study was to put forward the behaviors of education supervisor in line with the teacher views. With this aim, the answer of the following question was tried to be found.

How are the behaviors of the education supervisor before the investigation process, during the investigation and after the investigation in line with the views of the Witness (teachers), the Accused (teachers) and the Complainant (teachers)?

#### **Method**

Qualitative research method was used in this study which aimed to put forward the behaviors of education supervisor during the investigation process in line with teacher views. Study group of the study included 45 teachers whose investigations were completed by the education supervisor between the years of 2009-2011 in Giresun province. The data of the study was collected via semi-structure interview method. The collected data was analyzed via descriptive analysis method.

## Discussion and Conclusion

The most accused teachers among the teachers who evaluated the behaviors of education supervisor before the investigation, during the investigation and throughout the investigation stated that the inspectors displayed negative behavior.

When the behaviors of the inspectors were evaluated within the investigation in line with the views of accused teachers, the statements of the teachers according to the frequency of negative behavior display were as follows: Inspectors did not introduce themselves before starting to the investigation. They did not explain the reason of being called to the investigation. They did not stick to the appointment that they gave for the investigation. They made prompting, suggestion, warning and reconciliation about the subject. They were busy with something else when they consulted to the knowledge of the teachers.

When the behaviors of the inspectors were evaluated within the investigation in line with the views of accused teachers, the statements of the teachers according to the frequency of positive behavior display were as follows: The place in which the investigation was conducted was silent, safe and not possible to be listened from the outside. The questions were clear and comprehensible. Teachers were allowed to produce a witness and present a document by the inspectors. They could make sufficient time for themselves. Sufficient number of questions was asked to clarify the issue. Questions were appropriate. There was no one except the teachers and the inspectors in the place. No direction was given to the statements of the teachers by the inspectors.

In the study, all the teachers stated that they were allowed to produce a witness and present a document by the inspectors. It was put forward in the study that some of the inspectors did not stick to the appointment time and they interviewed with the teachers without any appointment. Some of the teachers stated that the number of the question was not enough to clarify the issue and the questions were not appropriate.

The most accused teachers among the teachers who evaluated the behaviors of education supervisor before the investigation, during the investigation and throughout the investigation stated that the inspectors displayed negative behavior. In this context, inspectors should behave more attentive throughout the investigation. They also should take into consideration the psychology of the accused teachers during the investigation process.